

ERLA BOLLADÓTTIR

COACHLANG 2014–2015

Þjálfun og hvatning fyrir innflytjendur

Erla Bolladóttir

Vorið 2014 óskaði Axxell eftir þátttöku Mímis-símenntunar í verkefni með styrk frá Nordplus Voksen sem sneri að fræðslumálum innflytjenda og þjálfun og hvatningu fyrir þá til að nota annað tungumál á vinnumarkaði. Axxell er viðurkennd fræðslumiðstöð fyrir innflytjendur í Helsinki sem starfar náð með opinberum stofnunum í tengslum við málaflökkinn. Verkefninu var ætlað að þróa þann þátt tungumálanáms innflytjenda er sneri að notkun tungumálsins á vinnustað. Aðrir þátttakendur í verkefninu voru kollegar frá Noregi og Svíþjóð sem búa yfir reynslu á þessum vettvangi. Hér var á ferðinni sérstakt tækifæri fyrir Mími-símenntun til að víkka sýn sína á eigin verkefni með því að kynna sér sambærileg verkefni á öðrum Norðurlöndum, jafnframt því að geta deilt eigin reynslu og freistað þess að þróa áfram hugmyndir og verkefni gegnum slíkt samstarf. Samstarfið reyndist farsælt og voru allir þátttakendur ríkari eftir. Ávöxtur verkefnisins var meðal annars uppgötvun nýrra kennsluaðferða og ný nálgun að starfsþjálfun innflytjenda svo eitthvað sé nefnt. Síðast en ekki síst markaði samstarfið upphaf að faglegum tengslum milli þátttakenda sem gera má ráð fyrir að muni vara um ófyrirséða framtíð.

Í upphafi vorannar 2014 var nóg að gera hjá fjölmenningsardeild Mímis-símenntunar við undirbúning Landnemaskólans, líkt og verið hafði undanfarandi misseri. Landnemaskólinn er ein af námsleiðum Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins (FA) og felst að stofni til í markvissri samfélagsfræðslu og framhaldsnámi í íslensku fyrir innflytjendur. Við námsleiðina hafði verið bætt starfsþjálfun fyrir innflytjendur í atvinnuleit. Í undirbúningi starfsþjálfunarinnar er leitast við að finna hverjum nemanda vinnustað sem samræmist óskum hans og áhugasviði. Þessi nálgun hefur skilað nemendum mælanlegum árangri við atvinnuleit, þar sem hluti hópsins fær vinnu í kjölfarið.

Í annríki undirbúningsins hjá fjölmenningsardeildinni barst henni óvænt boð frá fyrrum samstarfsaðilum í Helsinki um að taka þátt í verkefni sem hlotið hafði nafnið CoachLang en það er stytting á yfirskriftinni *Coaching and Encouraging Adult Migrants Language Use in Working Life*. Þarna var á ferðinni kærkomið tækifæri fyrir deildina til að kynna sér vel það sem var að gerast í sambærilegum verkefnum annarra Norðurlanda, deila eigin reynslu og freista þess að þróa hugmyndir og verkefni áfram gegnum slíkt samstarf. Því var slegið til, umsókn um styrk var samþykkt og óhætt er að segja að framhaldið hafi reynst gagnlegt. Hér verður stiklað á stóru um markmið verkefnisins, framvindu og þá uppskeru sem Mími-símenntun býr að eftir samstarfið.

Meginmarkmið verkefnisins var þrjúþætt:

- að styrkja tengslin milli fullorðinsfræðslu og vinnumarkaðar
- að ígrunda kennslufræðilega nálgun í því skyni að finna nýjar leiðir til að tengja nám innflytjenda við vinnumarkaðinn
- að þróa kennslufræðilega færni

CoachLang var eins árs verkefni sem menntaáætlun norrænu ráðherranefndarinnar styrkti (Nordplus Voksen). Þátttakendur, auk Íslendinga, komu frá Svíþjóð, Noregi og Finnlandi. Svíarnir sem tóku þátt voru frá SFI Söderort í Stokkhólmi, norsku þátttakendurnir komu frá Oslo Adult Learning Skullerud og Finnarnir voru fulltrúar Axxell Utbildning Ab í Helsinki. Verkefninu var háttað á þann veg að hver þjóð var sótt heim af tveimur fulltrúum frá hverju hinna landanna. Formleg heimsókn stóð yfir í fimm daga og hófst með því að gestgjafar kynntu stofnun sína og starfsemi áður en ráðist var í vinnu að verkefninu. Hóparnir hlýddu jafnframt á fróðleg erindi valinna sérfræðinga um málaflökkinn frá sjónarhóli gestgjafalandsins í ljósi sögunnar, fræðanna, löggjafans og reynslunnar. Vinnan snerist síðan að miklu leyti um að bera saman nálgun stofnananna að fræðslumálum innflytjenda með tilliti til vinnumarkaðarins, jafnt í kennslufræðilegum

skilningi sem verklegum. Í tengslum við þá vinnu var í hverju landi farið í heimsóknir í skólstofur og í sumum landanna voru vinnustaðir heimsóttir. Mikil umræða fór fram meðal þátttakenda á öllum stigum verkefnisins. Þar var ekki komið að tónum kofanum því allir þátttakendur virtust vel að sér, fræðilega jafnt sem út frá starfsreynslu. Umræðan var lífleg og þátttakendur voru ósparir á að deila reynslu sinni og þekkingu hver með öðrum. Umræðan reyndist ekki síst gagnleg í ljósi þess að sinn er síðurinn í landi hverju og þátttakendur höfðu hver um sig þróað ólíkar aðferðir og nálganir í árána rás. Allir gátu því numið gagnlega hluti og uppgötvað nýtt samhengi í því efni sem þeir þekktu fyrir.

Fyrsta heimsóknin var farin til Helsinki í nóvember 2014, þar sem fulltrúar Axxell tóku á móti þátttakendum. Axxell er fræðslumiðstöð fyrir innflytjendur og starfar náið með opinberum stofnunum sem að innflytjendamálum koma, meðal annars finnsku vinnumálastofnuninni og félagsþjónustunni. Á hverju ári stunda um 1.600 innflytjendur nám Hjá Axxell í finnsku og samfélagsfræðslu, þar sem áhersla er lögð á fræðslu um vinnumarkaðinn. Þegar innflytjendur koma til Finnlands byrja þeir á að skrá sig hjá móttökustöð finnsku vinnumálastofnunar. Þar fá þeir nauðsynlegar upplýsingar og er vísað á skóla sem stofnunin er í samstarfi við. Þeir fá að lágmarki 6 mánuði til að læra tungumálið og fræðast um samfélagið á meðan hið opinbera sér þeim fyrir atvinnuleysisbótum sem eru bundnar skilyrði um fulla mætingu í skólann.

Það var SFI Stockholm sem tók á móti gestum í annari heimsókn verkefnisins. SFI er hluti af opinberri fullorðinsfræðslu fyrir innflytjendur í Svíþjóð og heldur úti námskeiðum í sænsku þar sem áhersla er lögð á að undirbúa innflytjendur fyrir vinnumarkaðinn. Í því sambandi býður skólinn meðal annars upp á nám til meiraprófs, matreiðslumeistara og heilbrigðisstarfa þar sem kennslan í tungumálinu er samofin starfsnáminu. Auk þess er lögð áhersla á að finna úrræði fyrir þá innflytjendur sem þegar hafa menntun, til að þeir geti starfað í samræmi við hana.

Þriðja heimsóknin var farin til Osló í mars 2015. Gestgjafi þar var Oslo Voksenopplæring Skullerud sem er ein af þremur fræðslumiðstöðvum fyrir innflytjendur á vegum Oslóborgar. Auk þeirrar áherslu sem skólinn leggur á að tengja tungumálakennsluna við vinnumarkaðinn er mikið gert til að mæta þörfum flóttamanna, hælisleitenda og þess hóps innflytjenda sem litla eða jafnvel enga menntun hefur. Í tengslum við nefndar áherslur kynntu kennarar í Skullerud

kennsluáðferðina *endurtekinn lestur* (e. *repeated reading*)¹ sem þeir hafa þróað til aðlögunar að tungumálkennslu sinni og er óhætt að segja að efni þeirra hafi fallið í frjóan jarðveg hjá gestunum.

Lokaheimsóknin var farin til Reykjavíkur, þar sem gestum voru kynntir fjölbreyttir námsmöguleikar fyrir innflytjendur í nýju húsnæði Mímis-símenntunar að Höfðabakka 9. Gestgjafar gerðu grein fyrir námskeiðum sínum og námsleiðum FA², allt frá almennum íslenskunámskeiðum til sérhæfðra námskeiða með starfsþjálfun og auknum atvinnumöguleikum í kjölfarið. Gestum var kynnt sú áhersla sem Mímir-símenntun leggur á að styrkja möguleika innflytjenda til þess að fá starf á vinnumarkaði, með sérstakri fræðslu fyrir þá um atvinnulífið og með auknum við vinnumarkaðinn. Sérstakir gestir sem fengnir voru til að flytja erindi voru Ólafur Grétar Kristjánsson, sérfræðingur frá mennta- og menningarmálaráðuneyti og Gunnar Thorberg markaðsráðgjafi. Ólafur Grétar kynnti fyrir hópnum stefnu stjórnvalda í fræðslumálum innflytjenda og verklag við styrkveitingar til fræðsluadila. Gunnar Thorberg flutti erindi um rafræna markaðssetningu, lögmál hennar og mikilvægi í tengslum við að ná til þeirra innflytjenda sem leita eftir þjónustu fjölmenn-ingardeildar Mímis-Símenntunar, auk þess sem hann kynnti nýtt líkan í hugflæði; fiskibeinálíkanið³. Hópurinn heimsótti einnig Ráðhús Reykjavíkur þar sem Edda Ólafsdóttir og Barbara Kristvinsson frá Mannréttindaskrifstofu Reykjavíkurborgar kynntu stefnu borgarinnar í málefnum innflytjenda og litið var inn hjá Tin Can Factory þar sem Gígja Svavarsdóttir

1 <http://ies.ed.gov/ncee/wwc/interventionreport.aspx?sid=576>

2 <http://www.frae.is/namsskrar/landnemaskolinn/>

3 www.doe.mass.edu/ap/ucd/ddtt/4.2.3T.doc

framkvæmdastjóri kynnti starfsemi fyrirtækisins og áherslur þess í innflytjendafraeðslu og íslenskunámi.

Fulltrúar Mímis-símenntunar lærðu fjölmargt af samannburði milli landanna sem og öðrum umræðum og upplýsingum sem fram komu. Af þeim þáttum sem beinlínis varða tengsl tungumálanáms og atvinnu innflytjenda og hafa hvað mesta þýðingu fyrir það starf sem Mímir-símenntun vinnur á þessum vettvangi eru:

- *Sjálfstætt framtak nemenda*

Frá Axxell Utbildning Ab fóru nemendur sjálfir á þá vinnustaði sem þeir höfðu áhuga á til að sækja um starfsþjálfun í stað þess að verkefnastjórar kæmu því í kring að öllu leyti. Þá hafði verkefnastjórinn fyrst samband við valinn vinnustað og ef viðkomandi vinnuveitandi tók vel í hugmyndina fékk nemandinn aðstoð kennara við að undirbúa heimsókn sína á staðinn til að sækja sjálfur um vinnuna. Hann setti til dæmis saman setningar og fékk hagnýtar upplýsingar fyrir heimsóknina.

Þessar upplýsingar voru ekki einungis gagnlegar, þær voru um leið eins konar hugljómun. Hjá Mími-símenntun hefur ómæld vinna verið lögð í að finna vinnustaði og ganga frá málum án nokkurrar aðkomu nemendanna. Þetta atriði vakti okkur til vitundar um að þjónustulund okkar við nemendur væri kannski vanhugsuð í því tilliti að við værum ekki að efla þá með slíku verklagi; betra væri að gefa þeim tækifærin sem bjóðast til frumkvæðis og athafna.

- *Samstarf við félagsmiðstöðvar*

Í Helsinki hefur Axxell Utbildning Ab komið á samstarfi

við félagsmiðstöðvar á svæðinu. Samstarfið snýst um að eldri borgarar, sem voru tíðir gestir á völdum félagsmiðstöðvum, taka í sjálfböðavinnu á móti nemendum til að spjalla við þá á markálinu, finnsku, sem er frekari undirbúningur fyrir starfsþjálfun þeirra. Þetta mæltist almennt vel fyrir, jafnt hjá nemendum sem eldri borgurum. Nemendur höfðu á orði hversu mikil hjálp þeim væri í slíkri talþjálfun en þátttakendur meðal eldri borgara höfðu ánægju af heimsóknunum og því að finna sig geta orðið innflytjendum að liði í svo mikilvægri þjálfun.

- *Menntun núna*

Á þessum tíma var verkefnið *Menntun núna*⁴ í fullum gangi í Breiðholti þar sem Mímir-símenntun sá meðal annars um íslenskunám og fræðslu eftir námsskrá FA fyrir Landnemaskólann⁵. Námið fór að mestu fram í Gerðubergi sem einnig hýsir félagsmiðstöð svæðisins þangað sem eldri borgarar venja komur sínar til tómstundaiðkunar. Hæg voru því heimatökin og vakti það mikla gleði hjá nemendum að spreyta sig á íslensku við þroskaða og þolinmóða einstaklinga sem höfðu nægan tíma og heilmikla ánægju af verkefninu.

- *Heimsókn verkefnastjóra á vinnustaði innflytjenda*

Í Axxell Utbildning Ab var sá háttur hafður á að verkefnisstjórinn heimsótti hvern nemanda og vinnuveitanda að minnsta kosti tvisvar meðan á starfsþjálfuninni stóð og hélt með þeim fund. Á fundinum var leitast við að tala saman á markálinu en umræðuefnið var þá vinnan, það er hvernig gengi, hvað nemandinn hefði lært í starfsþjálfun sinni, hvort einhver vandi hefði komið upp og þess háttar. Greinarhöfundur fékk að sitja slíkan fund og skynjaði þá uppörvun og stuðning sem þetta veitti bæði nemanda og vinnuveitanda í ferli sínu saman auk þess sem það gaf verkefnastjóra góða yfirsýn yfir raunverulegan árangur, sérstakar þarfir og fleiri þætti sem málinu tengjast.

- *Tímalengd starfsþjálfunar*

Fram kom að tími starfsþjálfunar nemenda í samstarfslöndunum var almennt ekki skemmri en fjórar vikur en algengur tími var þrír mánuðir. Fram að þessu hafði

⁴ <http://menntun-nuna.is/>

⁵ <http://www.frae.is/namsskrar/landnemaskolinn/>

starfsþjálfun nemenda Mímis-símenntunar tekið tvær vikur en þarna varð ljóst að lengri tími skilar bæði nemanda og vinnuveitanda betri uppskeru auk þess sem það eykur í mörgum tilvikum möguleika nemandans á að hljóta ráðningu.

- *Aðferð endurtekens lesturs*
 - Einn fulltrúi Oslo Adult Learning kynnti nýja nálgun að tungumálakennslu fyrir innflytjendur þar sem hann hafði með góðum árangri lagað aðferð endurtekens lesturs (e. *repeated reading method*⁶) að kennslunni. Einn af fulltrúum Mímis-símenntunar kom strax auga á gagnsemi aðferðarinnar og gerði tilraunir með hana þegar heim var komið. Til að geta þróað hana áfram við íslenskukennsluna sótti fulltrúinn um og fékk styrk frá Þróunarsjóði framhaldsfræðslu en næsta skref er að deila aðferðinni með öllum þeim kennurum sem hug hafa á að auka við möguleika sína sem tungumálakennarar.
 - *Vefsíða*
- Að lokum skal þess getið (með nokkru stolti) að allir þátttakendur í verkefninu blogguðu í hverri heimsókn á vefsíðu⁷ sem fulltrúar Axxell höfðu sett á laggirnar með því notkunarvæna forriti WordPress. Á síðunni má finna upplýsingar um verkefnið, hugleiðingar þátttakenda og margt fleira.

Óhætt er að segja að samstarf fjölmenningardeildar Mímis-símenntunar í CoachLang hefur verið farsælt og uppskeran reynst vel þeirrar vinnu virði sem í verkefnið var lögð. Þegar svo vel tekst til skapast gjarnan áhugi fyrir áframhaldandi samstarfi og liggur nú fyrir hjá hópnum að takast saman á við að þróa efni í handbók fyrir vinnuveitendur nemenda í starfsþjálfun til að styðja betur við þann mikilvæga þátt námsins.

UM HÖFUNDINN

Erla Bolladóttir er verkefnastjóri hjá Mími-símenntun þar sem hennar helstu verkefni eru þróun námskeiða fyrir innflytjendur og fjölmenningarfræðsla fyrir Íslendinga. Erla hefur lokið námi til BA-gráðu í heimspeki, diplómanámi til kennsluréttinda og lýkur senn námi til MA-gráðu í fjölmenn-ingarfræði. Á síðari árum hefur hún lagt áherslu á endurmenntun í kennslu annars tungumáls í tengslum við störf sín sem íslenskukennari frá árinu 2006 hjá Alþjóðahúsi, Alþjóðasetri og nú síðast hjá Mími-símenntun. Hún hóf auk þess störf sem túlkur og þýðandi árið 1990 og hefur verið virk á þeim vettvangi í áranna rás.

ABSTRACT

In the spring 2014 Axxell requested the participation of Mímir-Continuing Education in a project concerning the education of immigrants. Axxell is a certified educational centre for immigrants in Helsinki and works closely with public institutions in this field. The project was to develop that aspect of language learning which involves the use of language at work. The other participants were colleagues from Norway and Sweden that have background in this field. This request creates a unique opportunity for Mímir to get a wider perspective on its own projects by studying comparable undertakings elsewhere in the Nordic Countries, and at the same time, to be able to share its experience and develop ideas and projects through such cooperation. This collaboration proved successful and all the participants gained from it. The outcome of the project was, among other things, new teaching methods and a new approach to immigrant vocational training. Last but not least, this cooperation was the onset of professional links between the participants that are expected to last for a long time.

⁶ <http://www.esu8.org/wp-content/uploads/2015/04/Repeated-Reading.pdf>

⁷ <https://coachlang2014.wordpress.com/>